

© Nina Labbert

Från redaktionen

När vi reser blir jaget och livet på ett egen-
domligt sätt både förtydligat och utsuddat.
Samtidigt som den egna identiteten kräver att
bli bekräftad i förhållande till "det annorlunda"
blir identiteten också osäker: vad den över
huvud taget är, hur den skall förstås och han-
teras. När Marco Polo reser till Kina i slutet av
1200-talet ser han hur Kublai khan med stör-
sta bekymmerslöshet på en och samma gång
tillber Jesus Kristus, Muhammed, Moses och
Buddha. Hans hemlands tro och seder blir
tydliga just i relation till, i jämförelse med,

detta andra som upplevs. Men samtidigt måste
det egna omprövas. Det egna blir inte längre
absolut – det blir för Marco Polo förvisso "san-
nast" – men inte enda sanna (Andersson
1993). Det är endast i relation till "det andra"
som något över huvud taget finns till. På så sätt
kan vi se jämförelser som ett sätt att bygga
identiteter. Vi drar gränser mellan det egna
och det andra, mellan det lika och det olika,
mellan här och där och nu och då. Men samti-
digt blir det tydligt hur varje sådan gränsdrag-
ning framstår som godtycklig, hur den hotar

att lösa upp sig själv. För oundvikligen ser vi spår av det andra av där och då, i det som vi har här och nu.

Att ägna sig åt komparation påminner om att resa. Man ser på bekanta företeelser med nya ögon som det brukar heta. Detta nummer ägnas åt internationell komparation, där förhållanden i andra länder ger relief åt svenska företeelser.

Den tyska statsvetaren Teresa Kulawiks inleder med en artikel om maskulinitet och sociala rörelser i det sena 1800-talets Sverige och Tyskland. Hon visar hur organisationer kan bära med sig gamla – sedimenterade, som Kulawik uttrycker det – idéer om hur massrörelser ska byggas upp. Dessa idéer har i det tyska fallet varit starkt könade. Olika yrkessammanslutningar och fackföreningar har lånat mönster av manliga skrän och gillen, enkönade församlingar med långa historiska traditioner av att utesluta kvinnor och konstruera en viss typ av maskulinitet, iscensatt genom inträdesprov och andra ceremonier.

Att de tidiga välfärdssystemen i Tyskland kom att bygga på organisationer med manliga förtecken påverkade hela utformningen av välfärdssystemet. Men varför blev de svenska rörelserna för social välfärd inte på samma sätt enkönade? Och varför levde skråtraditionen inte kvar lika starkt i svenska fackföreningar och professionella organisationer? Man kan förvisso inte påstå att de tidiga välfärdssystemen i Sverige präglades av rättvisa och jämställdhet mellan könen, men Kulawik kan visa att den manliga normen fick annan utformning i svensk politik och därmed andra konsekvenser. Som alla goda texter reser hennes artikel nya frågor. Varför undgick den svenska arbetarrörelsen och tjänstemannarörelsen att utveckla den tyska typen av ostentativ maskulinitet? Vad fick vi i stället?

Elisabeth Elgán har undersökt sexualpolitik och befolkningspolitik i Frankrike och Sverige under det tidiga 1900-talet och finner både likheter och skillnader mellan länderna. I båda länderna tycks den tidiga socialpolitiken framför allt ha definierat kvinnor som naturvarelser, genom att betona reproduktiva funktioner på bekostnad av deras roll som

medborgare, en "naturalisering" som bidrog till att kvinnor passiviserades i samhället.

Männen definierades däremot som tänkande subjekt, fria från en av naturen förutbestämd roll. Elgán ser därför den tidiga socialpolitiken som en del i en process som erkände männen som politiska varelser och aktiva samhällsmedborgare, men inte på samma sätt erkände kvinnor som aktiva medborgare.

Förhoppningsvis kan Kulawiks och Elgáns historiska studier hjälpa oss att förstå varför formellt sett "könsneutrala" intresseorganisationer och socialpolitiska institutioner återskapar sociala skillnader mellan könen om de bär på gamla och sega traditioner om vad som är "manligt" och "kvinnligt".

Men länderjämförande forskning behöver inte vara historisk utan kan också vara giltig i den dagspolitiska debatten. Den på senare år expanderande forskningen om jämställdhetsfrågor har till exempel ofta komparativa inslag, och jämför empiri från olika länder. Uppfattningen om vilka åtgärder som gynnar och missgynnar en utveckling mot jämställdhet på olika områden skiljer sig åt, inte bara på den politiska arenan utan även bland forskare – även om de ibland utgår från samma eller överlappande empiri.

Så är fallet med två debattartiklar i detta nummer. Här diskuteras betalda hushållstjänster och andra "hemnära" tjänster, och olika uppfattningar förs fram hurvida det föreligger jämställdhetsskäl att ge skattelättnader åt den typen av tjänster.

Med dessa texter introduceras en debattavdelning som vi hoppas kan återkomma då och då. Vi ser det som angeläget för *Kvinnovetenskaplig tidskrift* att (när sådant material föreligger) lyfta fram texter från forskare som kommit fram till skilda ståndpunkter i frågor som är intressanta för jämställdhetsforskningen, och kanske genusforskningen i allmänhet.

LITTERATUR

Anderson, Benedict (1993): *Den föreställda gemenskapen: reflexioner kring nationalismens ursprung och spridning*, Göteborg: Daidalos